

Petőfiről a nyitottság jegyében

Az emberi civilizációról, egyetemes történelmünkről szóló ismereteink gyökeres átformálásra szorulnak, az iskola és a média mégis egy hagyományos világképet közvetít, függetlenül attól, hogy a hozzáértők többsége pontosan tudja, hogy mindez idejétmúlt.

Ehhez képest pusztán egy művelődéstörténeti morzsának tekinthetjük azt, hogy Petőfi Sándor életrajza bővelkedik nyitott kérdésekben, a szakma azonban – bár elismeri, hogy a hatalmas szakirodalom ellenére nincs korszerű Petőfi - monográfia – a nyitott kérdéseket önkényesen lezárja és hirdeti, hogy semmi sem indokolja a tananyaggá tett Petőfi – kép árnyaltabb bemutatását.

A bibliai történet szerint az álló vízben a bénák és más betegek nem gyógyulnak, csak amikor megmozdul a víz: ezért szeretnénk mozdítani az állóvizet, hogy a Petőfi – kép mesterkéltné bénaságát - legalább idővel – elfelejthessük.

Mindezekkel párhuzamosan természetszerűleg ki kell térnünk érintőlegesen azoknak a kritikájára, akik a nyitott kérdések fölötti eszmélődést ellenzik, megítélik, akadályozzák. Első sorban azokra a „*szakmabeliekre*” gondolunk, akik szerint azért nincsenek nyitott kérdések a Petőfi – életrajzban, mert azokat a forrásokat, melyek alapján megkérdőjelezhetjük az eddigi „*tudományos eredményeket*”, ők nem létezőnek vagy hamisnak minősítik. Nem tudnak vagy nem akarnak mit kezdeni a másfél évszázada folyamatosan fölmerülő társadalmi igényvel, ami a nagy magyar költőt kutatja, a nemzeti végtisztesség megadásának a módját keresi és tudatosan utasítják el a valójában egészséges és jogos népi megnyilvánulásokat. Panaszkodnak amiatt, hogy a sajtó más esetekben jól bevált, lejáratos és elhallgatott módszerei ebben az ügyben nem elég hatékonyak. Mindazt, ami a konzervált Petőfi – képet valamiképpen meghaladja, vírusként fertőző folyamat részeként emlegetik és letudják azzal, hogy a makacsul túlélő mítoszok és legendák körébe utalják, a laikus Petőfi kutatók tevékenységét pedig „*kutyakomédiának*” minősítik. Mindenki ui. aki érdemben foglalkozik az ügygel, az szerintük szakbarbár, amatőr rajongó, naiv hívő.

Mivel ezek a minősítések újabban a költő szibériai utóéletének kapcsán horgadnak fel, csak úgy maradnak tarthatóak, hogy valótlan állításokkal támasztják alá. Amikor pl. a Petőfi-expedíció tagjait a közöttük elmélyülő feszültségek miatt bírálják és leértékelik, elfelejtik megemlíteni, hogy kivétel nélkül, mindannyian sorozatos hatósági zaklatások szenvedő alanyaivá váltak. Bántó primitívséggel fogják a MVSZ-re, hogy politikai haszonnyerés céljából exponálja magát Petőfi – ügyben. Állítják, hogy a szibériai expedíció nem járult hozzá a családi sírbolt és a barguzini maradványok DNS-összehasonlításához, holott e célból évekig pereskedtek, a MTA pedig egy hajszálat sem volt hajlandó – a szó szoros értelmében – a vizsgálat céljára bocsájtani. Mondják, hogy elzárkóztak a hivatalosokkal történő szakmai vitától, miközben éppen ők rendeztek nemzet-

közi konferenciát, amin a MTA nem képviseltette magát. Egyébként pedig az expedíció fél tucat tagja külön könyvben tette közzé észrevételeit. Állítják, hogy a nemzetközi vizsgálatok csak egy női csontváz-teóriát igazoltak, miközben legalább ugyanennyi, vagy még több nemzetközi, tudományos vizsgálat bizonyította az ellenkezőjét.¹³

Amikor mindezeket vitatjuk, nem kívánunk mást, mint együtt mozdulni azokkal a laikus mozgalmakkal, melyek a szakmát nem egyszer magatartásának és hivatalos vélekedésének a megváltoztatására kényszerítették, túlhaladva a politikai érdekből konzervált nézeteket. Azokkal szemben, akik a nyitott kérdésekről nem kívánnak tárgyalni, mert eldöntöttek nyilvánítják őket, azt valljuk, hogy mind a társadalomnak, mind a szakmának, mind a Petőfi – életműnek egyedül az válik a hasznára, ha minden témát, amivel szemben indokolt kérdések vetődnek fel, kimerítően tárgyalunk, kibeszélünk, számúzva belőlük a tiltott témák fogalmát. Következésképpen a szakmailag és erkölcsileg lejáratott hivatalosoknak azt a véleményét, hogy forrás nincs, vagy ha van, az akkor sem hiteles, nem tudjuk figyelembe venni, amíg etikailag nem kifogásolható, a szakmai munkát magasabb minőségben művelő szakemberek erről meg nem győznek bennünket. Nem tekintjük elfogadhatónak azt a magatartást, amely minden – hivatalostól eltérő – véleményt vagy akár kérdésfeltevést tekintélyi alapon eleve „eretneknek” bélyegezve „kiátkoz”, mindenfajta párbeszéd, magyarázat vagy megokolás nélkül.

Nem tekintem feladatomnak, hogy minden adódó területen kutatásokat folytassak, azt azonban igen, hogy pusztán kérdéseket tegyek fel minden esetben, amikor ez kellőképpen megalapozottnak tekinthető. Ilyenek konkrétan:

- Petőfi Sándor származása
- születési ideje
- születési helye
- a költő eltűnésének körülményei
- Petőfi szibériai utóélete
- a költő utóéletének szellemi hagyatéka
- a nemzeti végtisztesség megadásának kötelezettsége és lehetősége.

A „*legnagyobb magyar*” lehetett-e a legnagyobb magyar költő természetes apja? A kérdést akkor tették fel, amikor közzé tették gróf Széchenyi István levelét,¹⁴ melyben Petőfit a fiának mondja, aki róla írt a Felhők- ciklusban és aki nek az édesanyját hagyta nyomorban meghalni.¹⁵ A szakma ezt a tébolyult önmarcangolásának tekintve, tartalmilag nem vette figyelembe. Mi azonban nem

---

¹³ Lásd ehhez a közvélemény befolyásolására Hermann Róbert – Kovács László: Petőfi halála – címmel (Kossuth Kvk. 2016.) – nem tudni mekkora példányszámban – kiadott kötetet. „A magyar történelem rejtélyei” – sorozatban megjelentetett könyv külsejével a legszélesebb rétegeket célozza, formailag az unokáim meséskönyveit mintázza. Ez a „képes könyv” a hivatalosok ortodox Petőfi-nézeteit védelmezi minden egyéb szemben.

¹⁴ Károlyi Árpád: Gr. Széchenyi István döblingi hagyatéka. I-II. Bp. 1921.

¹⁵ Széchenyi levele titkárához Tasner Antalhoz 1851. március 14-én.

osztjuk a minősítését a döblingi örültről. Nem osztjuk azt a megállapítást sem, hogy Széchenyi és Hruz Marina nem találkozhattak, mert amikor a gyermekük foganhatott volna Széchenyi külföldön tartózkodott.¹⁶

Széchenyi ui. a lótenyésztés ügyében agítva Pest megyét járta és megfordult Aszódon a Podmaniczkyak birtokán,¹⁷ ahol 1818-ban Petrovics István és Hruz Marina – a mészárossegéd és a cselédlány - házasságot kötöttek, de akiknek fél évtized múltán sem volt még gyermekük. Nem mindig éltek együtt, s Hruz Marina visszajárt mosónőként dolgozni a Podmaniczky – család Zöld Kastélyába, feltehetően azért, hogy anyagilag megalapozza saját jövőjüket. Találkozása a másik nemet közismerten szerető gróffal tehát nem zárható ki, mint ahogy az sem, hogy a találkozást követően egy gyermek megszülessen az esztendő folyamán.

Aki legkeményebben tiltakozik az apaság ellen, az a férj: Petrovics István. Ő természetes apának az egyik kollegáját sejtí, egy másik székálló legényt. Az újszülöttet nem akarja megtérni a házában. Amikor a legénye keresztelésre viszi, azt kívánja, hogy dobja ki a hóba, s amikor hazaérnek, szemrehányást tesz, hogy miért hozták vissza. Az apaság tagadása miatt napokig tartó veszekedésére a helybeliek közül számosan emlékeznek.¹⁸ Nem csodálkozhatunk azon, hogy ezt a gyermeket nem vette a nevére és csupán a másodszülött lett István, aki valóban jobban hasonlított az alacsony, köpcös, szókés apjára.¹⁹

Petrovics a nősülését követően a saját lábára áll: házat, kertet, jószágokat vásárol, szőlőt bérel. Az 1820-as évek első felében már több mészárszék árendása, több településen, egyéb bérletekre tesz szert, gyarapítja ingatlanait, földjeit, kaszálóit, szőlőit, állatállományát. Az éves pénzforgalma többszöröse az akkori átlag-jövedelemnek, béresekkal dolgoztat, szolgálóleányokat alkalmaz, nagy összegű pénzt ad kölcsön.²⁰ Az a kérdés merül föl bennünk, hogy reális-e feltételezni a korabeli jövedelmi viszonyok mellett, hogy a szegény sorból tekintélyes pénzemberré és elismert polgárrá emelkedés pusztán egy tehetséges mészárossegéd sikeres üzleti vállalkozásainak és a mosónő szorgalmának tulajdonítható vagy inkább valamely háttér - családi vagy egyéb - támogatásnak? Kizárható-e az akkor szokásos elintézési módja egy nem várt, törvénytelen vagy nem kívánatos gyermek-áldásnak? A hirtelen anyagi erősödés teszi lehetővé egyébként, hogy Petőfi Sándor tanulhasson, majd felsőbb iskolába iratkozhasson, ami később az öccse számára – a gazdasági tönkremenetelt követően – már nem adatik meg.

Petőfi és Széchenyi egyetlen személyes találkozására akkor kerül sor a fővárosban a Hatvani utcai Cziráky – palotában, amikor Petőfi, mint közéleti sze-

¹⁶ Dienes András: A fiatal Petőfi. Bp. 1968. 274. p.

¹⁷ Széchenyi István naplói. II. 1820-1825. Bp. 1926. 231. és kk. p.

¹⁸ Hatvany Lajos: Így élt Petőfi. Akadémiai Kvk. Bp. 1955. I.

¹⁹ Amennyiben a hasonlóság szempont lehet, mind Hruz Mária, mind pedig a Sándor fia ránézésre a Podmaniczky-család tagjaihoz áll közelebb.

²⁰ Mezösi Károly: Petőfi családjának gazdasági helyzete. In: Petőfi családja a Kiskunságban. MTA Irodalomtörténeti Intézete Kvk. Bp. 1961. 20-49.

repló egy bizottsággal keresi fel a nála kb. 30 évvel idősebb grófot. Degré Alajos és egy névtelen tanú erre így emlékezik:

„(Széchenyi)... különösen Petőfit vette szemügyre. Két lépést közeledett hozzá, aztán ugyancsak megnezegette nagyméltóságú tekintetével jobbról is, balról is, előlről is, hátulról is. V. képviselő beszéli, hogy le nem írható azon fájdalmas érzet, mely a nemzet koszorús, nagy lángelméjének, a Széchenyit mindeddig hártalanul tisztelő Petőfinek az arcáról e nagyúri barbárság folytán visszautkröződött. A küldöttség többi tagjait is a legnagyobb indignatio fogta el ezen junkeri magaviselet fölött és a küldöttség egyik tagja éppen kérdőre akarta vonni Széchenyit ezen furcsa magaviseletéért, midőn belépett Szemere és a küldöttséget a népgyűlésre nézve megnyugtatta.”²¹

Közismert, hogy a politikai nézeteik nem egyeztek, hiszen Petőfi nemhogy Széchenyiénél, de Kossuthénál is sokkal radikálisabb utat választott. Széchenyi vajon ezen a találkozón pusztán a számára „politikai csodabogarat” jelentő fiatalt vagy a verseivel közismertté váló költőt vette szemügyre annyira túlzott kíváncsisággal, hogy kiesett a szerepéből? Életszerűbb azt feltételezni, hogy a háttérben olyan súlyú titkok lehettek, mint pl. az, hogy Széchenyi tudhatott arról, mi minden történt egykor a Podmaniczkyak Zöld Kastélyában, vagy éppen a természetes fiának megtekintésére került sor, akinek a családját korábban támogatta. Petőfi pedig – ha sejtett is valamit erről a kapcsolatról – szintén nem viselkedhetett a maga megszokott, lázadó és szókimondó módján, mert egy kibontakozó és titkokat leleplező szópárbaj nemcsak kettőjük személyét sordorhatta volna országos botrányba, hanem azt az ügyet is, amit nem egyformán ugyan, de mind a ketten szolgáltak.

A származás ügyében tehát válaszokat várunk arra, hogy Széchenyi és az érett, engedékeny, a társadalmi helyével tisztában lévő, de felsőbb körökben otthonosan mozgó Hruz Marina miért nem találkozhatott? Miért zárható ki egy gyermek fogantatása, akinek csupán a keresztelési dátumát ismerjük pontosan, a születési idejét nem? Mi volt az alapja annak, hogy Petrovics István sokáig nem ismerte el fiának a hozzá kevéssé hasonlító Petőfi Sándort és házasságtöréssel vádolta Hruz Marinát? A gyermek születésével párhuzamosan tapasztalt anyagi erősödésük egyszerűen a szerencsének vagy külső támogatásnak tulajdonítható? Találkozásuk során a különös viselkedés mögött az a természetes apa – fiú – kapcsolat állhat, amire Széchenyi a levelében utal? Hogyan értelmezzük Petőfinek azt a nehezen magyarázható kijelentését, amit nem hangoztatott gyakran, de mégis írásba adta, hogy ti. magát a magyar nemesi osztályhoz tartozónak tekinti?²²

A születési időt – 1823. január 1-et – a kiskőrösi keresztelési anyakönyv alapján jegyezték, de olykor jegyzik 1822. december 31-et is. Az, hogy a megszületendő gyermeket pár napon belül megkeresztelik, vagy a születése után azonnal, ha életképtelennek látják, megfelel a korabeli szokásrendnek. Eszerint az éjjel

---

²¹ Hatvany im. IV. 350-351.

²² Petőfi 1848-ban írja: „...nem is szemrehányásképpen mondtam ezt el a nemességnek, melyhez magam is tartoztam...” Hatvany im. I. 5.

vagy hajnalban megszületett csecsemőt, anyjával együtt, vagy a bábaasszony gondjaira bízva, még aznap elvitték a keresztelőre és vissza is hozták.²³

Kérdésünk, hogy készen volt-e erre a fizikai teljesítményre téli víz idején az – oda – vissza – még a pusztai úton rövidítve is kb. 100 km-es szekér úton a gyermekágyas anya, vagy akár nélkül az újszülött csecsemő? Hogyan tudták megállapítani azonnal, hogy tüdőbajos, hogy az édesanyja nem fogja tudni szoptatni? Hogyan jutottak arra a következtetésre, hogy az – egyesek szerint – koraszülött csecsemő életéről le kell mondani? Hogyan értesítették a keresztelőket, hogy időben érkezzenek a keresztelésre Izsákról és Soltvadkertről? Ha figyelembe vesszük, hogy a korabeli viszonyok között a helyzetértékelés napokat, a keresztelés szervezése esetleg heteket vett igénybe, akkor egyetérthetünk Molnár Péternével abban, hogy a január 1-i dátum nem a születés, hanem a keresztelés dátuma.²⁴ S ha így van, akkor a neve melletti dátum helyesen: 1822–1856 – vagyis: 27 évesen tűnt el Fehéregyházánál és 34 évesen fejezte be életét Szibériában.

Amikor egy nagy ember születési helye bizonytalan, általában tucatnyi település verseng érte, melyeken születhetett vagy megfordult. A Petőfi – család (akkor még: Petrovics) néhány évenként változtatta a lakhelyét, de a tartózkodási helyét még gyakrabban, mivel a vállalkozásaik több településre terjedtek ki. Petőfi esetében sem az anyakönyvi adatok, sem a saját nyilatkozatai, sem a családtagjainak, sem a megkérdezett tanúknak a vallomásai nem teszik egyértelművé a születési helyet. Csak az bizonyos, hogy a Kiskunságban született, de azon belül az egymásnak ellentmondó adatok miatt szóba kerültek egyaránt Dunavecse, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza városai, a Kiskőrös és Félegyháza közötti tanya, vagy Kunszentmiklós, Szabadszállás települései. Nem mélyülünk itt el ebben a vitában, csupán azt jegyezzük meg, hogy a megoldás nem az egyik vagy másik verzió hivatalosítása és a többinek tiltott irodalomként történő kezelése, hanem mindegyiknek a szabad és teljes kifejtése, mivel egyedül ez méltó a tudományos munkához és ez gazdagítja szüntelen újabb eredményekkel a Petőfi – kutatást.

1849. július 31-én 17 és 18 óra között látták utoljára a gyalogló, fegyvertelen Petőfi Sándort Fehéregyháza és Héjjasfalva között.²⁵ Azokat az állításokat, hogy látták a holttestét, már minden oldalról megcáfolták. A tudománynál egzaktabban fogalmazott a népi közvélemény: „*Eltűnt, mint Petőfi...*” A lexikonokban, tankönyvekben azt találjuk, hogy elesett a csatában. De az, hogy elesett és az, hogy ott helyben tömegsírba került, nem más, mint feltételezés. Senki nem látta holtan, sohasem találták meg a földi maradványait a sokszor fölösleges csatatéren. A tudomány egy feltételezést nem minősíthet tényyszerű megállapításnak, ez esetben mégis ez történt. A pontos megállapítás csupán az lehet, hogy: eltűnt – minden egyéb torzítás, hamisítás.

²³ Mezősi László: A keresztelés. In: Az évszázados Petőfi – per. (1954) Kiskunfélegyháza, 1998. 237-238.

²⁴ Molnár Péterné: „... a róna, hogy születtem”. A Petőfi – szülőhelyvita. Helikon Kvk. Bp. 2013. 109.

²⁵ Dienes András: Az utolsó év. Móra Ferenc Kvk. Bp. 1962. 289.

Petőfi népe nem fogadta el a politikai megfontolásból tudományosnak álcázott hamisítást, bármennyire is le akarták nyomni a torkán. Először a családja, a barátai, közeli ismerősei, azután a kortárs irodalmárok, a rajongók kezdtek utána nyomozni, s ettől kezdve minden nemzedékben másfél évszázada napirenden tartották a kérdést, szemben a tudomány tekintélyét felhasználó, a nemzeti akaratot korlátozó politikai döntésekkel.²⁶

Amikor Szendrey Júlia a férje után nyomoz, hamarosan belátja, hogy a segesvári kutakodás zsákutca. Saját magának le meri írni: „*Én azt hiszem: él. Nem halhatott meg...*” *Sándor nem halhatott meg, mert én éreztem volna.*”²⁷

Hatósági zaklatás és a politikai nyomás alatt tesz hivatalos nyilatkozatot arról, hogy meggyőződött férje haláláról. Akikre ebben a nyilatkozatban hivatkozik, azoknak a vallomásait megcáfolták, tehát semmisnek tekinthetők. Akkor elfogadhatók voltak, a hatóságnak megfeleleltek, az utókor ítélőszéke előtt azonban nem állhattak meg. Ma már tudjuk, hogy a hivatalos nyilatkozata egészében hiteltelen.

Azokat, akik tagadják, hogy 1849-ban magyar hadifoglyok kerültek Szibériába, úgy tűnik, hogy nem győzheti meg az erről tanúskodó bécsi, orosz és magyar levéltári anyag, a személyes tanúvallomások sokasága, az odalátogatók főljegyzései, naplók és sajtónyilatkozatok, de még akadémikusok publikációi sem. Velük szemben hitelesebbek azoknak a barátoknak, kortárs irodalmároknak, Petőfi-rajongóknak a megnyilatkozásai, akik – a hatalommal szembe menve is – váltig szorgalmazták Petőfi keresését, s ha az élt nem találják, legalább az elhunyt földi maradványainak a felkutatását, hogy az egész nemzet leróhassa a végtisztességét sírja mellett. Az egyik leghatékonyabb szószólójuk maga az özvegy: Szendrey Júlia. Az ő lelki állapotát az önvallomásából ismerhetjük meg hitelesen:

*„Sötét titkoknak bölcsője a jelen, s megfejthetetlen talány a jövő, széttéphetetlen a fátyol, melyet reá a sors vetett. Rövid időn előttem fog állani a való egész meztelenségében, de ha sejtésem nem csal, jaj nekem! Még csak reményem sem marad ! nem fogok bírni semmivel a világon, de szegénységem olyan lesz, mint lenne a mindenség királyáé, ha egy pillanatban mindenét elvesztené; és lehet-e ennél kinzóbb? Inkább soha, semmivel sem bírni, mint aztán mindent elveszteni.”*²⁸

Nem arról gondolkodik, hogy Petőfi meghalt, hanem, hogy ő, aki a mindene, sohasem lehet az övé. Azt gondolom, hogy Júlia tisztában volt férje sorsával, aki Szibériába került. Erről nem beszélhetett, mert kockára tette volna mind magának, mind pedig a szeretteinek az életét, jövőjét. Hazudnia kellett értük. Ha nem így lett volna, hogyan tudta volna leírni – páratlan empátiával – ezeket a sorokat, átérezve száműzött kedvesének sorsát:

---

²⁶ Kiszely István: Mégis Petőfi ? Extra Kvk. Bp. 1993. A kötet tájékoztatást ad Petőfi eltűnésével és utóéletével foglalkozó nyomtatott anyagról 1846 és 1992 között.

²⁷ Szendrey Júlia ismeretlen naplója, levelei, halálos ágyán tett vallomása. Bp. 1930. 55. és 69. p.

²⁸ „Naponként árvább.” Szendrey Júlia naplója. Editio Princeps Kvk. Bp. 2016. 139.

„Egyedül ... És mind nem azon a földön halnak meg, hol születénk... Egyenként fogunk elalunni, csontjaink szétszórva elenyészni, idegenek között, idegen földön. Szemeinket idegenek keze fogja be, szívünkön hordozott, szent emlékeinket idegen keze fogja gúnyyal vagy közönnyel széttépni kíméletlenül; a szent nevet, mely ajkainkon utolsó sóhajunkkal ellebben, idegen fülek fogják hallani... Idegen, idegen... Mert száműzve vagyok!... mert elveszett hazám!... Elveszve a virágzó haza, hol születtem, hol atyáim nyugosznak, hol szerettem, hol boldog voltam... Elveszve minden, miért éltem, elveszve minden, mit szerettem ! Halálom óráján nem alszom el kedvesem karjaiban...porom nem fog vegyülni atyáim porával... fejfámra nem fog koszorút akasztani síró gyermekem. Oh, mert száműzött vagyok, idegen földre, idegenek közé taszítva, kiknek nyelvét nem értem és kik gyanakodva pillantanak reám, ha anyanyelvemen beszélek hozzájuk, melyet ők nem értenek. Milyen fagyos a téli szél... mint az idegenek keze! Milyen meleg a tavaszi napsugár – mint elveszett enyéim szerelme...”²⁹

Micsoda lelki párbeszéd tanúi lehetnénk, ha egymás mellett elemezhetnénk az egymástól sok ezer kilométerrel elválasztott pár tagjainak a monológjait! Állítják, hogy Petőfi kötetnyi szibériai versét átadták Magyarországon az illetékeseknek, de eltüntették és tagadják a létezését a nyilvánosság előtt, hogy ne kelljen módosítani az iskolás Petőfi – képet és egyáltalán foglalkozni az egész ügygel. A verseit ugyanúgy, szájhagyományként adták tovább a nép között, nemzedékről-nemzedékre, mint idehaza. A földi maradványait kutató szibériai expedíció hozott haza néhány Petőfi – verset, de megtagadták – immár negyed századon át - mind a szakszerű fordítás, mind a hozzáférhetővé tétel lehetőségeit, megfosztva a tudományt, az irodalmat, a nemzetet ettől a – talán egyik legfontosabb - szellemi örökségtől.

Emiatt a közölt néhány hevenyészett fordításból³⁰ csupán a gondolati tartalmat idézhetjük. Ezek szerint a költő szembe néz a sorsával és megállapítja: - a boldogság, a rossz veresége, a jó győzelme, az igazság diadala csupán álom maradt, a győtrődése azonban valóság.³¹ A sorsával hadakozva alul maradhat, de nem fél, nem törik meg, nem hallgat el, mert amíg él, addig tud hinni, remélni, szeretni.³²

Számot vetve mindazzal, ami történt vele, megírja, hogy bejárta azt az utat, amit a honfoglaló ősök – hunok és magyarok - bejártak, csakhogy ő ezt az utat visszafelé tette meg.³³ Mindig hősnek álmolta magát, de ez az álom nem vált valóra.³⁴ Messzire menekült a szétdúlt hazájából, melynek a romjait hordja szét a szél.³⁵

²⁹ Uo.172.

³⁰ Kiszely István: Néhány Petőfinek (Petifajev, Alexander Petrovics, A. Petrovics, stb. néven) tulajdonított vers Szibériából. In: Mégis Petőfi? Id. m. 273-279.

³¹ Láttam boldog embereket. Uo. 278.

³² Erős az én lelkem. Uo. 279.

³³ Ki volt Besze és Buda ? Uo. 277.

³⁴ Az álmaim. Uo. 275.

³⁵ A szökevény. Uo. 277.

Nem hiányozhatnak a Petőfire fiatal korától jellemző halál-érzetet megfogalmazó versek sem. *Betegen várja a halált, szomorú, amiért barátai nem gyűlhetnek sírja köré, s elbúcsúzik kedvesétől, akihez majd akkor jut el verse, amikor már eltemették.*³⁶ *Hiába küzdött az igaz ügyért, az élete nem derült fel, s hattyúdaltát elénekelve, már csak a sírhant várja. A lázadó külön sorsán tépelődés az álmát is elviszi, miközben egy kiüresedett élet végnapjait éli meg.*³⁸

Az elnyomó, diktatórikus, idegenszívű hatalomnak – a szabadságharcot leverő osztrákoktól a szovjet rendszeren át a liberális terrorig – az volt és az ma is az érdeke, hogy Petőfi ne legyen hős, ne legyen mártírként tisztelhető, s ha a kultuszát mégsem lehet kikerülni, akkor azt a hatalom ellenőrizze. Ezért nem engedték egyik korszakban sem, hogy a nemzetnek és a költőjének a kapcsolata rendeződjön; hogy a kultusza jó lelkiismerettel gyakorolható legyen; hogy a vég-tisztesség adás megtörténjen; hogy a hamvai magyar földben pihenjenek; hogy a mindenkori hívei a tiszteletadásból erőt meríthessenek; hogy az életéről és művéről a történeti igazságnak megfelelően, hamisítás nélkül tanítsanak. Mindez valójában csak az igaz magyaroknak volt folyamatosan fontos, akiket viszont párbeszédre sem méltattak, csak a manipulálható, féken tartandó, irányítható tömeget látták bennük, örökkön félve az öntudatra ébredésüktől, a nemzeti feltámadásuktól. Másfél évszázada időszerű, hogy kimondjuk: Petőfi népének joga van a költőjéhez, joga van a történeti igazság megismeréséhez, a kutatás és a vélemény szabadságához és ahhoz, hogy csak azokat tekintse partnereinek, akik nem a politikai befolyásolás és véleménymanipulálás vagy agymosottság és konformizmus jegyében szólnak hozzá a nyitott kérdésekhez. A költőnek pedig poraiban is joga van ahhoz, hogy látomása beteljesüljön: „*Hol sírjaink domborulnak, Unokáink leborulnak, És áldó imádság mellett Mondják el szent neveinket...*”

Sárospatak, Budapest, 2016.

---

³⁶ Rózsaszirmok. Uo. 274.

³⁷ Szomorú volt az életem. Uo. 276.

³⁸ Hattyúdál. Uo. 279.